

кадрів.

Для підвищення рівня економічної безпеки ТзОВ «Гербор-холдінг» запропоновано використання стратегії стабілізації та заходів виробничо-технічного та фінансового спрямування для забезпечення зростання рівня економічної безпеки.

Таким чином, реалізація запропонованих в роботі теоретико-методичних і практичних рекомендацій, спрямованих на підвищення рівня економічної безпеки підприємства є підґрунтям для подальшого розвитку підприємства.

#### Список використаних джерел:

1. Живко З. Б. Аналіз типових підходів до оцінювання економічної безпеки підприємства / З. Б. Живко // Управління проектами та розвиток виробництва: Зб. Наук.пр. – Луганськ: вид-во СЛУ ім. В.Даля, 2014. – № 1 (49). – С. 124–138.
2. Зубко Т. Л. Методика визначення економічної безпеки підприємства / Т. Л. Зубко // Економіка. Менеджмент. Бізнес. – 2016. – № 2 (16). – С. 69–76.
3. Ілляшенко О. В. Модель оцінювання стану системи економічної безпеки підприємства / О. В. Ілляшенко // Проблеми економіки. – 2015. – № 3. – С. 301–308.
4. Картечева О. С. Аналіз підходів та методів щодо оцінки економічної безпеки промислового підприємства / О. С. Картечева // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2013. – Вип. 1 (3). – С. 264–268.
5. Коваленко В. В. Методичні підходи щодо діагностики рівня економічної безпеки підприємства / В. В. Коваленко // Молодий вчений. – 2016. – № 4. – С. 85–88.
6. Кривов'язюк І. В. Економічна діагностика [Текст] : навч. Посіб. / І. В. Кривов'язюк. – 2-ге видання. – Київ : Центр навчальної літератури, 2016. – 450 с.
7. Кривов'язюк І. В. Інноваційний підхід в оцінці безпечності функціонування промислових підприємств / І. В. Кривов'язюк // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 3 (141). – С. 83–95.
8. Кривов'язюк І. В. Кризові явища в українській економіці та їх зв'язок з циклічністю / І. В. Кривов'язюк // Економіка та держава. – 2010. – № 12. – С. 48–50.
9. Отенко І. П. Економічна безпека підприємства : навчальний посібник / укл. І. П. Отенко, Г. А. Іващенко, Д. К. Воронков. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2012. – 373 с.
10. Пойда-Носик Н. Н. Науково-методичні підходи до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства / Н. Н. Пойда-Носик // Теоретичні та практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2013. – Вип. 1. Т. 1. – С. 288–292.
11. Реалізація промислової продукції за видами за переліком продукції ЄС для статистики виробництва (PRODCOM) за 2013–2015 рік [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
12. Рзаєва Т. Г. Підходи та показники оцінки фінансової безпеки підприємства за умов конкурентного середовища / Т. Г. Рзаєва, Г. А. Бондар // Вісник Хмельницького національного університету. – 2015. – № 2, Т. 2. – С. 246–251.
13. Фінансова звітність ТзОВ «Гербор-холдінг» за 2014–2016 рр.
14. Халіна В. Ю. Методичний підхід щодо оцінки рівня економічної безпеки підприємства / В. Ю. Халіна // Економічна безпека і підприємництво. – 2014. – № 1 (53). – С. 173–181.
15. Harrington E. C. The desirability function / E. C. Harrington // Industrial Quality Control. – 1965. – Vol. 21, no. 10, pp. 494–498.

*Рецензент д.е.н., професор Ковальська Л.Л.*

УДК 338.49:336.018

Кривов'язюк І.В., к.е.н., професор

Луцький національний технічний університет

### МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНІХ ПРОЦЕСІВ В НАПРЯМКУ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

В статті визначено доцільність пошуку механізмів випереджувальної освітньої підготовки працівників через розвиток неформальної освіти. Доведена необхідність посилення ролі недержавних організацій забезпечення якості освіти у сфері підготовки фахівців бізнесу та підприємництва, й зокрема, шляхом створення регіональних студій підприємницької майстерності. Підкреслено необхідність введення дисципліни «Основи підприємницької майстерності» задля забезпечення наскрізної реалізації освітнього процесу в усіх його ланках: школа – технікум, коледж – університет – післяуніверситетська освіта. Здійснено аналіз сучасних освітніх процесів навчання в країнах Євросоюзу в контексті наявних можливостей підвищення підприємницької майстерності. Запропоновано механізми створення регіональних студій підприємницької майстерності, а також інструментарій їх реалізації.

**Ключові слова:** освіта, неформальна освіта, освітній процес, розвиток освітньої інфраструктури, підприємницька майстерність, механізми створення регіональних студій підприємницької майстерності.

Kryvovyazyuk I.

## MECHANISM OF IMPLEMENTATION OF EDUCATIONAL PROCESSES IN THE DIRECTION OF ENTREPRENEURIAL MASTERY DEVELOPMENT

The article outlines the expediency of the search for mechanisms of advanced educational training of employees through the development of informal education. The necessity of strengthening the role of non-governmental organizations in ensuring the quality of education in the field of training for specialists in business and entrepreneurship was proved, in particular, by creating regional studios of entrepreneurial mastery. The necessity of introducing the discipline «Basics of entrepreneurial mastery» was outlined in order to ensure the full implementation of the educational process in all its levels: school – technical school, college – university – after university education. The analysis of modern educational processes of education in the EU countries was made in the context of the possibilities of improving entrepreneurial mastery. The mechanisms of creation of regional studios of entrepreneurial mastery, as well as the tools for their implementation were suggested.

**Keywords:** education, informal education, educational process, development of educational infrastructure, entrepreneurial mastery, mechanisms of creation of regional studios of entrepreneurial mastery.

Кривовязюк И.В.

## МЕХАНИЗМ РЕАЛИЗАЦИИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПРОЦЕССОВ В НАПРАВЛЕНИИ РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОГО МАСТЕРСТВА

В статье определена целесообразность поиска механизмов опережающей образовательной подготовки работников через развитие неформального образования. Доказана необходимость усиления роли негосударственных организаций обеспечения качества образования в сфере подготовки специалистов бизнеса и предпринимательства, и в частности, путем создания региональных студий предпринимательского мастерства. Подчеркнута необходимость введения дисциплины «Основы предпринимательского мастерства» для обеспечения сквозной реализации образовательного процесса во всех его звеньях школа – техникум, колледж – университет – послеуниверситетское образование. Осуществлен анализ современных образовательных процессов обучения в странах Евросоюза в контексте имеющихся возможностей повышения предпринимательского мастерства. Предложены механизмы создания региональных студий предпринимательского мастерства, а также инструментарий их реализации.

**Ключевые слова:** образование, неформальное образование, образовательный процесс, развитие образовательной инфраструктуры, предпринимательское мастерство, механизмы создания региональных студий предпринимательского мастерства.

**Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями.** Сучасна система освіти в Україні далека від сформованих в європейському просторі та США стандартів. Незважаючи на реформи, які супроводжуються трансформацією освітніх програм навчання, існуючий освітній продукт неможливо розглядати як суспільне благо, швидше його слід вбачати як напівфабрикат, який вимагає подальшої обробки шляхом використання більш сучасних і адаптованих до практики технологій навчання. Зростання якості людського капіталу як результат високої якості сучасної системи освіти в Україні вбачається як віддалена перспектива. І однією з причин такого стану слід вважати акцентування уваги на розвитку формальної освіти, яка передбачає присудження визнаних державою кваліфікацій.

Разом з тим, падіння підприємницької активності в розгортанні економічних процесів, що спостерігається в останні роки в країні, акцентування уваги Міністерством освіти і науки України на підготовці фахівців технічних спеціальностей та скорочення фінансування підготовки економістів, менеджерів, фінансистів, бухгалтерів тощо в сукупності можуть призвести до відтоку кваліфікованих кадрів і абітурієнтів за межі країни та зниження зацікавленості в участі у освітніх процесах загалом.

Вирішити такі складні та неоднозначні ділеми в реалізації освітніх програм навчання покликана неформальна освіта, яка здобувається за освітніми програмами, та не передбачає отримання встановленого законодавством документа про освіту. Але

через створення інфраструктурних утворень, здатних забезпечити підготовку високопрофесійних фахівців у сфері підприємництва, зможе не лише забезпечити поступову активізацію підприємницької активності, але й стати альтернативою формальної освіти, здатною вирішити її вади, а також надати реформуванню освітнього процесу в Україні потужного поштовху.

Дане дослідження виконується в рамках держбюджетної тематики «Механізми створення регіональних студій підприємницької майстерності в умовах децентралізації економіки» (№ 222-17).

**Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення проблеми.** Вивченню процесів, які характеризують освітнє середовище як сферу підготовки висококваліфікованих кадрів, присвячено багато публікацій вітчизняних вчених. Так, Т. Гавлітіна [1] теоретично обґрунтовує шляхи випереджувальної післядипломної освіти та підходи в її модернізації у контексті необхідності стратегічних змін, професійного зростання кадрів. Питанням підготовки освітянських кадрів до творчості, майстерності, професіоналізму педагогічної праці з позицій володіння сучасною термінологією у сфері освіти, присвячується дослідження Н. Гузій [2]. Майбутню стратегію розвитку освіти з точки зору забезпечення управлінськими кадрами вибудовує В. Загорський [3]. Фактори гальмування підвищення якості освіти в Україні, їх групування розкрито в доробку Л. Лежненко [10]. Практичну цінність становлять методичні рекомендації М. Ткаченка [17] щодо формування підприємницької компетентності фахівців ресторанного господарства. Результати аналізу динаміки, якості та ефективності освітніх послуг в системі вищої освіти, а також особливості модернізації механізму пропозиції освітніх послуг узагальнено в праці Г. Чекаловської [18]. Формування професійних компетентностей, ролі, а також види сучасних консультативних педагогічних послуг дорадника освітньої сфери розкрито в праці Д. Щербини [19].

Досліджувану проблематику доцільно розглядати не лише в контексті освітніх і інституційних перетворень в Україні. Адже зарубіжний досвід завжди дає можливість шляхом порівняльного аналізу та визначення його адаптивних можливостей обирати найкращі механізми реалізації освітніх програм навчання з огляду на їх імплементацію в освітній простор української освіти і науки. Зарубіжний досвід організації неформальної освіти розкрито в статті Н. Павлик [13]. Цікавою з окреслених позицій виступає запропонована модель компетентності Британського професійного стандарту компетентності менеджерів МСІ-2 [11]. Особливості підприємницької освіти та стандарти бізнес-освіти в США деталізуються в монографії О. Романовського [14, с. 344-377]. Практиці запровадження зарубіжних моделей розвитку підприємницької компетентності у формальну освіту при підготовці магістрантів із бізнес-адміністрування присвячено матеріали дослідження М. Стрельнікова [18].

Слід відмітити, що досліджувана проблематика започаткована в наукових працях автора (І. Кривов'язюка), де визначено концепт, об'єктивні закономірності та теоретичні засади створення регіональних студій підприємницької майстерності в умовах децентралізації економіки [4; 5], необхідність розвитку підприємницького середовища в сучасних умовах розвитку економічного середовища [8], дано рекомендації щодо забезпечення якості кваліфікацій 7 рівня в умовах формування сучасного освітнього простору [6] та шляхи підвищення якості підготовки фахівців економічного спрямування [9].

**Цілі статті.** Метою статті є розкрити механізм реалізації освітніх процесів в напрямку розвитку підприємницької майстерності.

**Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.** Як стверджує Т. Гавлітіна, «випереджувальна освіта зорієнтовує на майбутнє, на умови майбутньої професійної діяльності в інформаційному та швидко змінюваному суспільстві й виконує роль якісно нового аспекту дослідження в сучасній педагогіці... Збільшення доступності всіх видів освіти для населення забезпечується варіативністю форм та навчальних програм, а також пошуком механізмів

випереджувальної спрямованої підготовки працівників» [1]. Саме це і спонукає розвиток неформальної освіти, а також пошук шляхів удосконалення формальної освіти.

До того ж, розглядаючи перспективну модель державного фінансування ВНЗ, Єгор Стадній додає, що «система зовнішнього забезпечення якості має прямувати до поступового зменшення ваги державних стандартів вищої освіти, посилення ролі недержавних організацій забезпечення якості, передусім потужних професійних асоціацій, та постійного розвитку внутрішнього забезпечення якості у самих ВНЗ. Одним із основних елементів внутрішнього забезпечення якості має стати постійний самоаналіз освітніх програм та бізнес-процесів в університеті» [15]. На думку вченого, «Потрібно подбати про запуск мережі консультантів, які б надавали фахові поради про те, ... які перспективи мають ті чи інші галузі економіки. Окрім цього, такі консультаційні центри могли би популяризувати ставлення до навчання як до постійного процесу, необхідного та неунікного в сучасних умовах, і поширювати розуміння того, що географічна та міжгалузєва мобільність фахівців на ринку праці є дедалі більш поширеним атрибутом успішної кар'єри на ринку праці» [15].

Зазначене підтверджує доцільність реформування освітніх процесів через розвиток інфраструктурних утворень, здатних забезпечити підготовку високопрофесійних фахівців і надати змогу підвищення освітнього рівня впродовж усього життя.

Одним із найбільш важливих напрямів реалізації освітніх процесів у досліджуваному напрямку виступає підготовка майбутніх фахівців бізнесу та підприємництва, адже розвиток підприємництва є запорукою майбутнього зростання економіки будь-якої країни світу, про що свідчить багаточисленний досвід передових країн і не тільки. Таке бачення цілком відповідає авторській теорії пропорційності функціонування та розвитку соціально-економічних систем [7], центральною одиницею якої виступає людина, а в економіці – підприємець.

Одним із напрямків активізації освітніх процесів навчання бізнесу та підприємству вбачаємо створення регіональних студій підприємницької майстерності – інфраструктурних утворень, діяльність яких створює необхідні умови формування можливостей зростання підприємницької майстерності у визначених регіонах. Ці інституції і мають бути покликані формувати та розвивати здатність перетворювати ідеї в успішний бізнес шляхом створення відповідних бізнес-моделей на основі знання передових й інноваційних методів управління бізнесом та вміння їх втілювати на практиці, включаючи використання інструментів діагностичного аналізу [5].

Механізм реалізації освітніх процесів навчання підприємницькій майстерності повинен забезпечуватись існуванням таких умов як державна підтримка інноваційного розвитку економіки, забезпечення повної свободи творчої діяльності, запровадження профілів професійної компетентності сучасного підприємця, належне стимулювання підприємницької майстерності відносно профілю професійної компетентності, розвитком інфраструктури у сферах освіти та підприємницької діяльності, удосконалення освітніх процесів і програм, спрямованих на підготовку та самовдосконалення підприємців, розвиток спільної ринково орієнтованої діяльності держави та бізнесу, сприяння ініціативності молоді та навчання підприємництва в регіональній системі освіти через реалізацію міжнародних проектів, подальший розвиток молодіжного інноваційного підприємництва на базі міжуніверситетських регіональних Start-Up центрів, запровадження дієвих механізмів інтеграції науки, освіти й виробництва [5]. Дослідження, представлені в роботі [2] підводять до необхідності введення дисципліни «Основи підприємницької майстерності», наприклад, при Центрах науково-технічної творчості учнівської молоді шляхом гурткової роботи в школах, в технікумах, вищих навчальних закладах. Даний підхід дозволить забезпечити наскрізну реалізацію освітнього процесу в усіх його ланках: школа – технікум, коледж – університет – післяуніверситетська освіта.

Задля підвищення підприємницької майстерності на рівні університетів в системі вищої освіти доцільно використовувати наявні можливості не лише в Україні, але й у інших країнах, де вони існують, зокрема в країнах Євросоюзу (табл. 1).

Таблиця 1

Аналіз сучасних освітніх процесів навчання в країнах Євросоюзу в контексті наявних можливостей підвищення підприємницької майстерності [12]

Країна	Стипендіальний фонд	Навчання та проведення досліджень за напрямками	Тривалість, місяців	Можливості отримання стипендії
Австрія	Фонд стипендій Австрійської республіки	Економічні науки	4-12	+
	Програма Лізи Майтнер для науковців	Довільний вибір	12-24	+
	Всесвітня стипендія Ернста Маха	Економічні науки	1-9	+
	Стипендія Хердера в рамках програми Альфреда Топфера	Економічні науки	6-12	+
Іспанія	Стипендії Фонду Кароліна	Підприємницькі гранти	6-18	+
Італія	Стипендія імені Жана Моне	Економіка, Знання та інновації	12	+
Німеччина	Програма Європейського університету Відрїна	Міжнародне бізнес-адміністрування	24	+
Сполучене Королівство Великої Британії	Стипендіальні програми Чівнінг	Наукові інновації, спрямовані на забезпечення сталого економічного розвитку, розвитку економіки й бізнесу	3-12	+
Франція	Стипендія BOURSES DE STAGE ET SEJOUR SCIENTIFIQUE	Довільний вибір	1-6	+

Тобто фактично використання можливостей підвищення підприємницької майстерності для українських студентів і науковців має місце і під час навчання у вищих навчальних закладах у країнах Євросоюзу, але за відповідного знання іноземної мови та успішного навчання.

Задля вирішення існуючих проблем реалізації освітнього процесу під час для підтримання безперервності навчання підприємницькій майстерності пропонуємо використання наступних механізмів створення регіональних студій підприємницької майстерності, а також інструментів їх реалізації:

1. Розробка та запровадження освітньої програми з підготовки фахівців за спеціалізацією «Бізнес-діагностика» в межах спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

2. Створення консалтингових центрів з надання послуг здійснення бізнес-діагностики підприємницьких структур в регіоні.

3. Удосконалення інфраструктурного обслуговування і забезпечення бізнесу.

4. Удосконалення підходу до стимулювання ефективного використання підприємницького потенціалу регіону.

5. Інструменти стимулювання нарощення підприємницького потенціалу регіону.

**Висновки.** Проведене дослідження дозволило вирішити актуальне наукове завдання, що забезпечує подальший розвиток механізмів реалізації освітніх процесів під час підготовки фахівців з підприємництва.

Доцільність пошуку механізмів випереджувальної освітньої підготовки працівників через розвиток неформальної освіти викликана необхідністю збільшення доступності всіх видів освіти для населення впродовж усього життя. Адже кожна людина в ідеалі прагне до саморозвитку та підвищення рівня свого освіченості. Цей процес має супроводжуватись посиленням ролі недержавних організацій забезпечення якості освіти у сфері підготовки фахівців бізнесу та підприємництва, й зокрема, шляхом створення регіональних студій підприємницької майстерності, що сприятиме розвитку інфраструктури у сферах освіти та підприємницької діяльності, а також спільної ринково орієнтованої діяльності держави та бізнесу.

Практичне значення в процесі навчання підприємницької майстерності, а також її підвищення матиме введення дисципліни «Основи підприємницької майстерності» задля забезпечення наскрізної реалізації освітнього процесу в усіх його ланках: школа – технікум, коледж – університет – післяуніверситетська освіта, що забезпечуватиме удосконалення освітніх процесів і програм, спрямованих на підготовку та самовдосконалення підприємців, а також сприятиме зростанню ініціативності молоді та розвитку регіональної системи освіти.

Аналіз сучасних освітніх процесів в країнах Євросоюзу в контексті наявних можливостей підвищення підприємницької майстерності показав, що для українських студентів і науковців за відповідного знання іноземної мови, успішного навчання є усі можливості підняти свою підприємницьку майстерність і збагатитись практичним досвідом реалізації підприємницьких проєктів. Або навіть більше – залучити необхідні інвестиційні ресурси для їх реалізації.

Запропоновані механізми та інструментарій створення регіональних студій підприємницької майстерності за умов державної та регіональної підтримки в змозі реалізувати потенціал стимулювання підприємницької майстерності відносно профілю професійної компетентності, розвинути системи інфраструктурних утворень у сфері підприємництва та освіти, запровадити дієві механізми інтеграції науки, освіти й виробництва.

Подальші дослідження мають бути спрямовані на визначення стратегічних орієнтирів ефективного використання потенціалу підприємницької майстерності, розробку механізмів створення власної справи у конкретному регіоні, обґрунтування вибору бізнес-моделі розвитку регіону.

#### Список використаних джерел:

1. Гавлітін Т. Концептуальні ідеї випереджувальної післядипломної освіти / Т. Гавлітін // Нова педагогічна думка. – 2014. – № 2. – С. 149–154.
2. Гузій Н. В. Підготовка освітянських кадрів до творчості, майстерності, професіоналізму педагогічної праці як акмеолого-дидактичного вектора інноваційного розвитку вищої педагогічної школи / Н. В. Гузій // Педагогічна творчість, майстерність, професіоналізм: проблеми теорії і практики підготовки та перепідготовки освітянських кадрів : матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 25 листопада 2015 року) / уклад. Н. В. Гузій, В. І. Саук. – К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – С. 9–14.
3. Загорський В. С. Стратегія розвитку України: питання забезпечення управлінськими кадрами / В. С. Загорський // Ефективність державного управління. Збірник наукових праць. – 2014. – Випуск 41. – С. 13–19.
4. Кривов'язюк І. В. Концепт створення регіональних студій підприємницької майстерності / І. В. Кривов'язюк // Молодий вчений. – 2017. – № 3(43). – С. 698–701.
5. Кривов'язюк І. В. Об'єктивні закономірності та теоретичні засади створення регіональних студій підприємницької майстерності в умовах децентралізації економіки [Електронний ресурс] / І. В. Кривов'язюк // Ефективна економіка. – 2017. – №3. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5480>.
6. Кривов'язюк І. В. Розробка рекомендацій щодо забезпечення якості кваліфікацій 7 рівня в умовах формування сучасного освітнього простору / І. В. Кривов'язюк, І. М. Крейдич // Матеріали міжнародної науково-методичної конференції з проблем вищої освіти «Вища освіта в Україні: проблеми та перспективи розвитку» (м. Луцьк, 26-27 квітня 2013 р.). – Луцьк : РВВ ЛНТУ, 2013. – С. 46–48.
7. Кривов'язюк І. В. Теорія пропорційності функціонування та розвитку соціально-економічних систем / І. В. Кривов'язюк, І. Я. Тишко // Наука й економіка. – 2009. – Випуск 4 (16). Том 2. – С. 166–173.
8. Кривов'язюк І. В. Теоретичні засади розвитку підприємницького середовища в умовах децентралізації економіки / І. В. Кривов'язюк, Н. В. Кухарук // Економічний форум. – 2017. – № 3. – С. 51–56.

9. Кривов'язюк І. В. Шляхи підвищення якості підготовки фахівців економічного спрямування в рамках Болонської конвенції / І. В. Кривов'язюк, О. А. Кривов'язюк // Вісник СевНТУ: зб. Наук. Пр. – Випуск 127/2012. Серія «Педагогіка». – Севастополь, 2012. – С.72–78.
10. Леженко Л. І. Проблеми якості вищої освіти в Україні / Л. І. Леженко // Студентоцентризм у системі забезпечення якості освіти в економічному університеті : зб. Матеріалів Всеукр. Наук.-метод. Конф. За міжнар. Учасцю, (Київ, 2–3 берез. 2016 р.) / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. Нац. Екон. Ун-т ім. В. Гетьмана»; редкол.: А. М. Колот, Т. В. Гуть. – Київ : КНЕУ, 2016. – С. 102–103.
11. Модель компетентності Британського професійного стандарту компетентності менеджерів МСІ-2 (Management Charter Initiative's 2) [Електрон. Ресурс]. – Режим доступу : [http://www.che-link.ru/onemix/onemix\\_33.htm](http://www.che-link.ru/onemix/onemix_33.htm).
12. Освітні програми, гранти та стипендії Євросоюзу [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. – Режим доступу : <http://www.pu.if.ua/uk/osvitni-prohramy>.
13. Павлик Н. П. Зарубіжний досвід організації неформальної освіти / Н. П. Павлик // Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки» (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. Ред. Проф. Є. І. Коваленко. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2016. – №1. – С. 264–273.
14. Романовський О. О. Феномен підприємництва в університетах світу : монографія / О. О. Романовський. – Вінниця : Нова Книга, 2012. – 504 с.
15. Стадній Є. Концептуальна модель державного фінансування ВНЗ за результатами діяльності [Електронний ресурс] / Єгор Стадній // Аналітичний центр CEDOS. – 8 березня 2016 р. – Режим доступу : <https://cedos.org.ua/uk/osvita/kontseptualna-model-derzhavnogo-finansuvannia-vnz-za-rezultatami-diialnosti>.
16. Стрельников М. В. Упровадження зарубіжних моделей розвитку підприємницької компетентності магістрантів із бізнес-адміністрування як майбутніх викладачів / М. В. Стрельников // Професійний розвиток та управління людськими ресурсами в системі післядипломної педагогічної освіти в контексті трансформації освіти України: зб. Матеріалів Всеукраїнської наук.-практ. Конф., Київ, 28 жовтня 2016 р. / за заг. Ред. В. В. Олійника. – К. : УМО НАПН України, 2016. – С. 583–587.
17. Ткаченко М. В. Формування підприємницької компетентності фахівців ресторанного господарства : методичні рекомендації / Михайло Ткаченко. – Одеса : ТОВ «Зовнішрекламсервіс», 2015. – 59 с.
18. Чекаловська Г. З. Суспільне благо освітніх послуг в системі стимулювання розвитку «нової економіки» : дис. ... канд. Екон. Наук : 08.00.01 / Чекаловська Галина Збиславівна ; Чернів. Нац. Ун-т ім. Юрія Федьковича. – Чернівці, 2016. – 280 с.
19. Щербина Д. В. Дорадник освітньої сфери: зміст діяльності / Д. В. Щербина // Педагогічна творчість, майстерність, професіоналізм: проблеми теорії і практики підготовки та перепідготовки освітянських кадрів : матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 25 листопада 2015 року) / уклад. Н. В. Гузій, В. І. Саук. – К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – С. 193–195.

*Рецензент д.е.н., професор Ковальська Л.Л.*

УДК 336.6

Олександренко І.В. к.е.н., доцент

Харитиніч М.В.

Луцький національний технічний університет

## ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

У статті систематизовано основні показники та критерії досягнення оптимальної структури капіталу підприємства. Обґрунтовано ключові фактори впливу на процес оптимізації структури капіталу підприємства. Відображено основні методи оптимізації структури капіталу суб'єкта господарювання. Подано управлінські рішення в напрямку формування оптимальної структури капіталу, що систематизовані в розрізі трьох методів її оптимізації.

**Ключові слова:** власний капітал, ефект фінансового важеля, позиковий капітал, оптимізація структури капіталу, оптимальна структура капіталу

Oleksandrenko I. Harytynich M.

## OPTIMIZATION OF THE ENTERPRISE CAPITAL STRUCTURE

The article systematizes the main indicators and criteria for achieving optimal capital structure of the enterprise. The key factors of influence on the process of optimization of the capital structure of the enterprise are substantiated. The main methods of optimizing the structure of the entity's capital are shown. Management decisions are submitted in the direction of formation of optimal capital structure, systematized in terms of three methods of its optimization.